

Handleiding

Colofon

Auteurs

Mieke Verwaest (Vormen vzw)
Anneleen Van Kelecom (UNICEF België)

Werkten hieraan mee:

Als projectbegeleiders: Anouk Weyne, Lily Van Roosbroeck, Annick Verbeeck, Wouter Stes

Leerkrachten: Cindy Cottenjé, Anouk Van Coillie, Sabrina De Kort, Annemie Van Herck, Peter Wintraecken, Nele Niville, Katien Plancke, Ellen Ollevier, Sabine Nuyts, Eva De Smet, Ilke De Greef, Annemie Schapmans, Imke Hiel, Evelien Tonnet, Carolien Verholen, Eva Roelandt, Katrien Holtappels, Amber Jongbloet, Leen Wissaert, Edwina Vrebosch en Erna Coassaer

Leerlingen van het 5de /6de leerjaar van BS Manitoba (Sint-Andries), Sint-Lieven Kolegem (Gent), Jesode Hatora (Antwerpen), VBS Annuntiata (Veurne), De Sterappel (Sint-Gillis-Waas), De Schuit (Brugge), VBS Oosterwijk, Leo XIII school (Brussel), Sint-Jan Berchmans (Mol), De Bever (Beveren-Waas), De Kinderberg (Bierbeek), De Schatkist (Westmeerbeek), Het PLantijntje (Borgerhout), OKAN (Hivset Turnhout), GBS Wezemaal, GBS De Vlieger (Kasterlee), De Vlinderdreef (Moerbeke-Waas), De Bollekensschool (Gent), De Bron (Sint-Gillis), Parkschool Ieperman (Wilrijk)

Met dank aan:

Annelies Vereecke (UNICEF België), Ellen Ghysbrechts (UNICEF), Fiona Ang (Vormen vzw), Lies Pycke, (lector Filosofie AP) Hélène Pochet (stagiaire UNICEF België), Annelies Driesbeke en Anton Olbrechts (Mediaraven), Arne De Poorter (Uitgeverij DieKeure), Tom Peeters (AP Hogeschool W&T), Stephen Hargreaves (AP Hogeschool lerarenopleiding), Tom Waes (UNICEF België -ambassadeur), Slongs Die Van Ons, studio 100, WWF, Ketnet,

Coördinatie

Anneleen Van Kelecom (UNICEF België), Mieke Verwaest (Vormen vzw)

Verantwoordelijke uitgever

UNICEF België
Keizerinlaan 66
1000 Brussel

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1 Wat is een Bord vol Kinderrechten?	4
1.2 Een participatief proces	4
1.3 Het leidende principe: equity	5
2. Kinderrechten in onderwijs	6
2.1 Het Kinderrechtenverdrag	6
2.2 Kinderrechten, een didactische indeling	6
3. Kinderrechteneducatie	8
4. Filosoferen met kinderen	11
4.1 Waarom filosoferen met kinderen?	11
4.2 De rol van de gespreksleider	11
4.3 Eigen mening versus stellingen	11
5. Een Bord vol Kinderrechten in de praktijk	13
5.1 Wat heb je nodig om met het pakket te werken in de klas?	13
5.2 Een interactieve leeromgeving in 6 thema's	14
5.3 Overzicht activiteiten: 'Op het menu'	17
5.4 Totaaloverzicht materialen: 'Basingrediënten'	18
5.5 Aan de slag met de (interactieve) digitale oefeningen	18

1. Inleiding

1.1 WAT IS EEN BORD VOL KINDERRECHTEN?

Een Bord vol Kinderrechten is een **online interactieve leeromgeving** met een uitgebreid aanbod aan verfrissend lesmateriaal voor kinderen van 10 tot 14 jaar. Om **participatief** aan kinderrechten te werken in de klas vanuit **6 verschillende thema's** die naadloos aansluiten op de eindtermen. Op het menu staan een 40-tal **kant-en-klare activiteiten** met lesfiches, filmpjes, audio's, werkbladen, presentaties en verdiepende (interactieve) digitale oefeningen. Al deze materialen zijn met één muisklik op te roepen om kinderen, al spelend, onderzoekend, kijkend, quizzend, lezend, zingend of knutselend, de nodige kennis, inzichten en vaardigheden omtrent kinderrechten bij te brengen. Al deze activiteiten zijn ontwikkeld met het oog op de realisatie van de diverse eindtermen en worden aangeboden via verschillende thema's:

Nederlands

Muzische vorming

Mens en maatschappij

Interactieve media

Filosofen

Rode draad

1.2 EEN PARTICIPATIEF PROCES

Een 300-tal kinderen uit het 5de en 6de leerjaar werkten gedurende 3 schooljaren met hun leerkrachten aan deze interactieve leeromgeving gesteund door UNICEF België, Vormen vzw en AP hogeschool. Tijdens dit proces werd onderzocht wat de basisvoorwaarden en tools zijn om een digitale en participatieve leeromgeving te creëren rond kinderrechten wereldwijd. De betrokken leerlingen uit scholen met een heel diverse achtergrond (regionale spreiding over heel Vlaanderen, stad-platteland, koepels, regulier en buitengewoon onderwijs) reflecteerden over de verschillende methoden, samen met hun leerkrachten en de projectbegeleiders. Tussentijds was er geregeld overleg en terugkoppeling tussen projectbegeleiders en leerkrachten om dit participatief proces rond kinderrechten te optimaliseren. Centrale vraag hierbij was hoe klassen kinderrechten-vriendelijk te benaderen om kinderrechten via diverse werkvormen in de eigen omgeving én wereldwijd naast elkaar aan te bieden, zonder te polariseren.

Door de inzet van participatieve methodieken werden de inhoud waarrond gewerkt werd groten-deels bepaald door de kinderen zelf. Daarbij werd sterk ingezet op het inoefenen van kinder-rechtenvaardigheden en het zich eigen maken van kinderrechtenwaarden. De inhoud, de methoden en de werkvormen werden samen met de leerlingen beproefd en bepaald. Hierbij werd zo veel mo-gelijk vanuit de eigen persoonlijkheden en de eigen ervaringen gewerkt.

Het resultaat is een interactieve leeromgeving die leerkrachten de mogelijkheid biedt om **zonder extra werk** in te zetten op kinderrechten in de klas. Via een gratis, laagdrempelige en gebruiks-vriendelijke leeromgeving, op maat en flexibel in functie van de klaspraktijk, kan met de klas partici-patief gewerkt worden rond kinderrechten én aan de realisatie van de eindtermen Mens en Maat-schappij, Nederlands, ICT, Sociale Vaardigheden en Leren leren.

1.3 HET LEIDENDE PRINCIPE: EQUITY

Sociale inclusie speelt een belangrijke rol doorheen alle domeinen waarop UNICEF actief is: voeding, gezondheid, onderwijs, bescherming, WaSH (water, sanitair en hygiëne). Via sociale inclusie wil UNICEF alle kinderen betrekken bij hun programma's. Geen enkel kind mag worden uitgesloten. Daarom vecht UNICEF tegen elke vorm van uitsluiting van kinderen door de gemeenschap, zowel in onze samenleving als in de rest van de wereld.

Om die reden wordt de interactieve leeromgeving, een Bord vol Kinderrechten **gratis online** aange-boden. Alles wat ervoor nodig is om met dit pakket aan de slag te gaan is een computer met projector of een digitaal bord én internetconnectie.

Bij bepaalde activiteiten wordt gebruik gemaakt van extra ICT-tools: tablets, laptops of extra com-puters, maar bij het merendeel van de activiteiten is dit optioneel. Indien het gebruik van extra ICT-tools toch noodzakelijk is voor het verloop van de activiteit wordt dit steeds duidelijk aangegeven op de lesfiche.

Voor de 'Interactieve digitale oefeningen' en voor het uitvoeren van bepaalde 'Digitale oefeningen' in kleinere groepen of individueel is het noodzakelijk om over een voldoende sterk wifi-netwerk te be-schikken in de klas. Deze oefeningen worden meestal optioneel aangeboden en kunnen opgevangen worden door een variant waarbij de extra ICT-materialen vervangen worden door andere leer-middelen. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om gebruik te maken van een geplastificeerde placemat (formaat A4 of A3) voor elke groep waarop met een stift geschreven kan worden en die gemakkelijk uitgewist kan worden, zoals bij een wit bord.

2. Kinderrechten in onderwijs

2.1 HET KINDERRECHTENVERDRAG

In 1948 werd de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens door de VN aangenomen en ondertekend door alle landen van de wereld. Het doel van deze verklaring was en is ervoor te zorgen dat alle mensen in de wereld een menswaardig bestaan kunnen leiden. Omdat kinderen een speciale plaats innemen in de samenleving nam de VN in 1989 Het Internationaal verdrag voor de Rechten van het Kind aan dat opnieuw werd bekrachtigd door bijna alle landen in de wereld. Het IVRK bestaat uit een 40-tal artikels die meer duidelijkheid geven over specifieke rechten die voor minderjarigen gerealiseerd moeten worden en over de speciale bescherming die zij moeten genieten.

Het onderwijs neemt in dit verdrag een speciale plaats in en heeft een meervoudige opdracht in de realisatie van kinderrechten. Enerzijds moet het onderwijs deze rechten zelf respecteren in zijn eigen werking, anderzijds moet onderwijs mee helpen om deze rechten te realiseren door kinderen te leren wat kinderrechten zijn én door hen te leren dat ook zij kunnen bijdragen aan een samenleving waarin hun eigen rechten en die van anderen gerespecteerd en gerealiseerd worden. Het onderwijs is de plek bij uitstek om kinderen en volwassenen in aanraking te laten komen met kinderrechten en deze toe te passen in hun eigen leef-, leer- en/of werkomgeving. Een kinderrechtenkader biedt scholen heel wat kansen om hun pedagogische opdrachten waar te maken.¹

2.2 KINDERRECHTEN, EEN DIDACTISCHE INDELING

Vanuit een didactisch perspectief is het moeilijk om met 40 artikels te werken in een klas. Om die reden zijn er in de loop der jaren verschillende manieren ontstaan om deze rechten te categoriseren. In een 'Bord vol Kinderrechten' werken we met de volgende indeling:

Recht op een gelijke behandeling (Artikel 2, 22, 23, 30, 37, 38, 40)

Elk kind moet op dezelfde manier behandeld worden. Niemand mag uitgesloten worden. Of je nu blank bent of zwart, arm of rijk, moslim of christen, dik of dun, je hebt recht op een gelijkwaardige behandeling. De overheid moet ervoor zorgen dat elk kind behandeld wordt volgens de kinderrechten.

Recht op een goed leven (Artikel 24, 26, 27)

Gezonde voeding, water, kleding en onderdak zijn nodig om goed te kunnen opgroeien. Alle kinderen hebben recht op drinkbaar water en eten. Kinderen mogen geen gevaar lopen door milieuvervuiling. Als ouders daar niet voor kunnen zorgen, moet de overheid een handje toesteken.

Recht op een eigen mening en op inspraak (Artikel 5, 12, 13, 17)

Elk kind heeft recht op informatie, een eigen mening en mag zijn eigen ideeën hebben. Volwassenen moeten hiermee rekening houden. Bij een belangrijke beslissing die over het kind gaat, moet eerst zijn mening gevraagd worden.

Recht om iemand te zijn (Artikel 6, 7, 8, 14, 30)

Elk kind heeft bij de geboorte het recht op een naam en het recht om zijn ouders te kennen en door hen verzorgd te worden. Kinderen hebben ook het recht om in een land te wonen. Elk kind moet op dezelfde manier behandeld worden.

Recht op privacy (Artikel 15)

Elk kind mag bepaalde dingen voor zichzelf houden waarmee niemand zich zonder goede redenen mag bemoeien. Niemand mag zonder toestemming zijn brieven lezen of hem een slechte naam geven.

Recht op spel, rust en cultuur (Artikel 30, 31)

Elk kind heeft het recht om zich te ontspannen en zich met leuke dingen bezig te houden: spelen, sporten, met kunst bezig zijn. Elk kind heeft het recht om informatie over zijn cultuur en zijn godsdienst op te zoeken. Hij mag zijn eigen culturele gewoontes hebben en zijn eigen taal spreken.

Recht op onderwijs en informatie (Artikel 28, 29, 42)

Ieder kind heeft recht op informatie en op goed onderwijs en om dingen bij te leren. Sowieso hebben kinderen er voordeel bij dat ze zo lang mogelijk naar school kunnen gaan en dat ze zich er goed voelen. Voor kinderen die jonger zijn dan twaalf jaar, moet onderwijs gratis zijn.

Recht op een gezin (Artikel 5, 9, 10, 11, 18, 20, 21, 25)

Elk kind heeft het recht om bij zijn ouders of andere familie te leven, ook in een ander land. Kinderen mogen niet tegen hun wil bij hun ouders weggehaald worden, tenzij in hun eigen belang. Na een scheiding heeft een kind recht op contact met beide ouders.

Recht op gezondheidszorg (Artikel 24, 26, 27)

Kinderen hebben recht op gezonde voeding, verzorging en gezondheidszorg. Als een kind ziek is, moet het naar de dokter kunnen. Kinderen die iets ergs hebben meegemaakt moeten extra verzorging en aandacht krijgen. Elk kind met een handicap heeft recht op een zo goed mogelijk leven, met een aangepaste verzorging (bv. speciale school) om zo zelfstandig mogelijk te kunnen leven.

Recht op veiligheid en bescherming (Artikel 6, 19, 24, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40)

Kinderen moeten veilig kunnen opgroeien en beschermd worden tegen bv. mishandeling, uitbuiting, oorlog, geweld, drugs... Kinderen die geen gezin meer hebben moeten door de overheid in een veilige omgeving ondergebracht worden.

Kinderen die werken moeten beschermd worden tegen uitbuiting. Zij mogen geen gevaarlijk of ongezond werk doen of werk waar ze nog te jong voor zijn.

Kinderen mogen niet in een leger vechten of betrokken worden bij een oorlog. Kinderen die slachtoffer zijn van een oorlog of geweld moeten op de juiste manier opgevangen worden.

Een kind mag niet onwettig opgesloten worden en enkel als er geen andere oplossing is. Als één van de ouders een kind ontvoert, moet de overheid optreden.

Recht om samen te komen met anderen (Artikel 16)

Kinderen hebben het recht om bij elkaar te zijn, zich bij een vereniging aan te sluiten of zelf een club op te richten. Ze moeten wel rekening houden met de wet en met de rechten van anderen.

Verantwoordelijkheid van ouders en overheid (Artikel 4, 5, 18, 19)

De overheid neemt alle nodige maatregelen om de rechten van alle kinderen te realiseren. De ouders en voogden verzorgen en beschermen de kinderen, en moeten hen (bege)leiden in de uitoefening van hun rechten. De overheid ondersteunt de ouders hierbij.

3. Kinderrechteneducatie

Kinderrechteneducatie (KRE) reikt verder dan ‘lessen over kinderrechten’. KRE gaat zowel over het verwerven van inhoud (kennis, inzichten, vaardigheden), als over processen en interacties (attitudes, waarden). Het is daarbij belangrijk om ervoor te zorgen dat de inhoud die wordt aangereikt aansluit bij de manier waarop die competenties worden voorgeleefd door de leerkracht en de ruimere school: bij KRE zijn woord en daad één. Rechten en verantwoordelijkheden worden onderwezen in democratische klassen en schoolomgevingen die getypeerd worden door wederzijds respect onder leerlingen en tussen leerlingen en leerkrachten.²

Onderstaand schema geeft aan welke dimensies KRE allemaal omvat. Belangrijk daarbij is dat de dimensies ‘rekenschap’, ‘participatie’ en ‘non-discriminatie’ als verplichte ingrediënten kunnen worden beschouwd. Het zijn principes die in elk initiatief rond KRE bewaakt moeten worden.

Participatie

Indien een kind niet de mogelijkheid heeft om te genieten van zijn of haar recht op participatie, dan worden zijn/haar kinderrechten niet ten volle gerealiseerd. Om het recht op participatie volledig te verwezenlijken, moet er aan verschillende voorwaarden worden voldaan:

Elk kind moet - overeenkomstig met zijn of haar leeftijd en rijpheid:

- informatie krijgen,
- zijn of haar eigen mening vormen,
- zijn of haar eigen mening kunnen uiten,
- worden gehoord,
- kunnen discussiëren, EN
- een impact hebben op het eindresultaat of de genomen beslissing

Dit betekent dat enkel “luisteren naar” een kind, bijvoorbeeld, niet voldoende is om te spreken van participatie. Wanneer een kind zijn of haar eigen mening kan uiten, dient men die ook te respecteren. Indien er niet wordt voldaan aan een van de bovengenoemde voorwaarden, is er sprake van “schijnparticipatie”.

Rekenschap

Rekenschap houdt in dat kinderrechten niet vrijblijvend zijn. In de eerste plaats mogen we niet vergeten dat kinderrechten juridisch afdwingbaar zijn: een kind moet indien nodig de mogelijkheid hebben om naar de rechtbank te gaan in geval van een schending. Maar rekenschap is veel ruimer. Rekenschap betekent dat iemand die vindt dat iemands kinderrechten geschonden worden, terecht moet kunnen bij een persoon of instantie die hiermee aan de slag gaat. Er moet iemand verantwoordelijk zijn. Als dat niet zo zou zijn, dan is er geen sprake van ‘mensenrechten’ of ‘kinderrechten’, maar enkel van ‘liefdadigheid’.

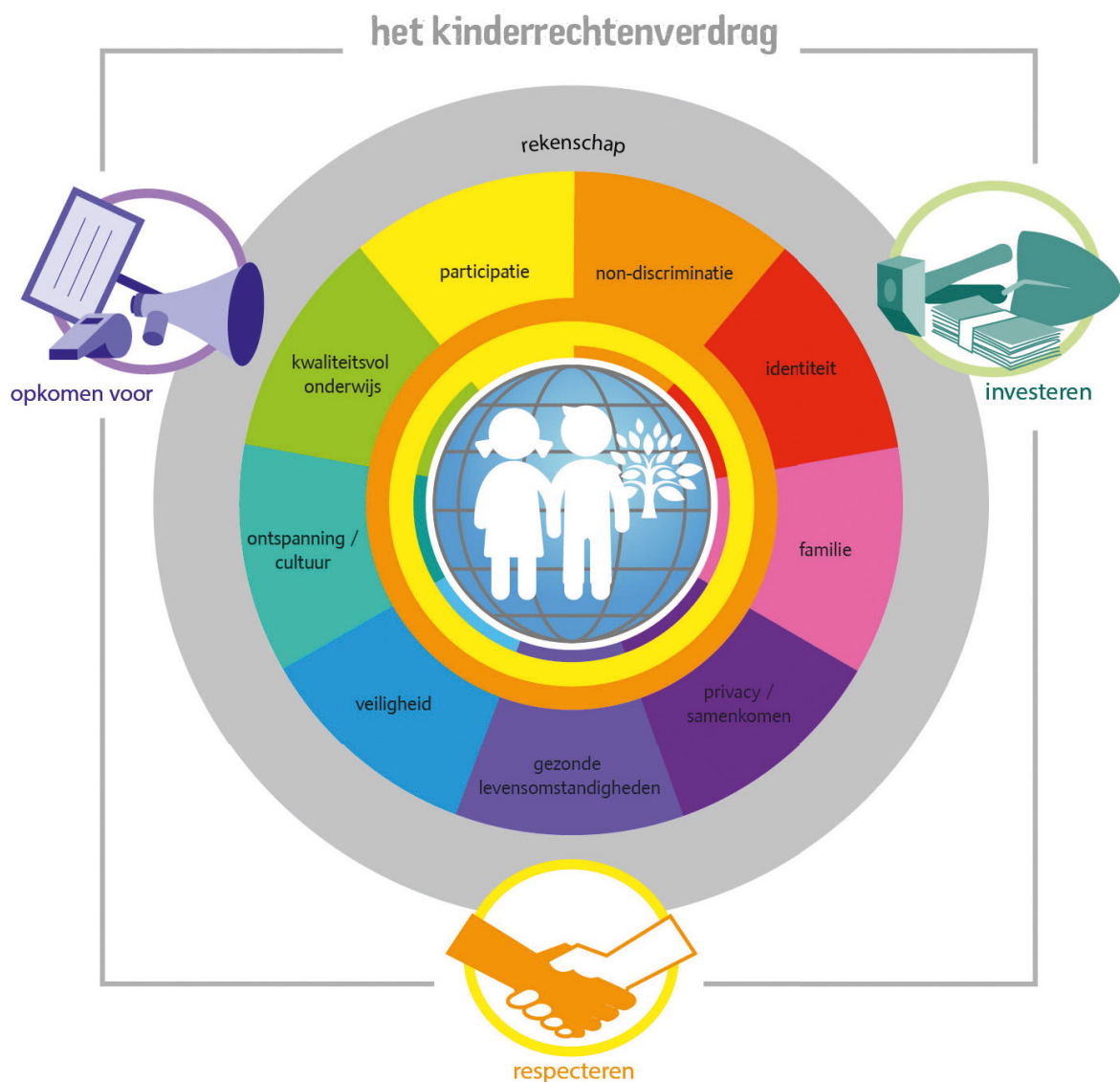
Non-discriminatie

Het VN-Kinderrechtenverdrag is van toepassing op alle kinderen die wonen in een land dat hier partij bij is (de hele wereld behalve de VS). Geen enkel kind mag hiervan uitgesloten worden, bijvoorbeeld omdat ze tot een bepaalde groep behoren, op basis van zijn (of dat van zijn ouders) ras, huidskleur, geslacht, taal, religie, politieke of andere mening, nationale, etnische of sociale afkomst, eigendom (bv. kinderen die in armoede leven), beperking/handicap, geboorte of andere status (bv. geslacht, slachtoffer/verdacht/dader, ...). Dat zou discriminatie zijn.

Toch is het mogelijk (en eigenlijk verplicht) om in bepaalde situaties toch een onderscheid te maken wanneer men dit nodig of relevant acht. Kinderen die behoren tot een bepaalde groep, bijvoorbeeld

kinderen met een beperking/handicap, kinderen die tot een (religieuze, linguïstische, etnische) minderheidsgroep behoren, kinderen die al in aanraking zijn gekomen met de wet, ...- hebben meer kans op een schending van hun rechten. Zij behoren tot een 'kwetsbare groep' omdat zij een hoger risico lopen op schendingen. In dat geval moeten er extra maatregelen genomen worden die speciale bescherming van hun rechten verzekeren.

Echte kinderrechteneducatie betekent dat de kinderen worden voorzien van zowel de kennis als de vaardigheden die de basis leggen voor democratisch burgerschap. Hierbij worden kinderrechten niet alleen onderwezen, maar erkend, gerespecteerd en voorgeleefd. De kinderen worden beschouwd als burgers van vandaag en niet alleen van de toekomst.³

² Kinderrechtencoalitie Vlaanderen (2014), Kinderrechtenforum nr. 10: Kinderrechteducatie in het onderwijs (p.16-25)

³ MARIS, G. (2010). *Recht in de roos*. Antwerpen: Vormen vz

Kinderrechteneducatie is leren **OVER** kinderrechten, **DOOR** kinderrechten en **VOOR** kinderrechten.

Leren **over** kinderrechten

→ *welke rechten hebben kinderen?* = **WAT?**

- Kennismaken met de verschillende kinderrechten.
 - Inzicht verwerven in het belang van kinderrechten.
 - Inzien dat kinderrechten universeel zijn.
 - Weten wie verantwoordelijk is voor de verwezenlijking van kinderrechten.
 - Weten waar zij terecht kunnen indien bepaalde kinderrechten geschonden worden.
 - Beseffen dat iedereen mee verantwoordelijk is voor de volledige verwezenlijking van kinderrechten.
 - Inzien dat kinderrechten verweven zitten in ons leven: het gezin, hobby's, de actualiteit, de school: wat er gebeurt op de speelplaats, schoolreglement en regels in de klas.
-

Leren **door** kinderrechten

→ *de methode is even belangrijk als de inhoud.* = **HOE?**

- Zorg ervoor dat kinderen hun mening kunnen uiten.
 - Luister naar de mening van de kinderen.
 - Respecteer de privacy van de kinderen.
 - Creëer een veilige omgeving in je klas en school.
 - Houd rekening met de identiteit, de eigenheid en de cultuur van de kinderen.
 - Betrek de kinderen bij de organisatie van leeractiviteiten en zorg ervoor dat hun bijdragen tijdens de leeractiviteiten geïntegreerd worden.
-

Leren **voor** kinderrechten

→ *Doel: de volledige verwezenlijking van kinderrechten.* = **WAAROM?**

Kinderen worden actieve wereldburgers die opkomen voor hun eigen rechten en die van anderen, vanuit volgende waarden:

- Respect voor elke mens
 - Respect voor gelijkenissen en verschillen
 - Verantwoordelijkheid nemen
 - Gelijkwaardigheid
 - Solidariteit en verbondenheid
 - Respect voor natuur en hulpbronnen.
-

Dit gebeurt allemaal volgens het Ik- Jij- Wij principe

Ik heb rechten	→	Emancipatie
Jij hebt rechten	→	Empathie
Wij hebben rechten	→	Solidariteit

4. Filosoferen met kinderen⁴

4.1 WAAROM FILOSOFEREN MET KINDEREN?

Kinderen filosoferen niet zomaar vanzelf. In ieder geval niet in een groep. Misschien maken ze af en toe opmerkingen of stellen ze vragen die je filosofisch zou kunnen noemen. Maar samen op een filosofische manier over een filosofisch onderwerp nadenken, dat is wat anders. Het is belangrijk om te weten dat er verschillende manieren zijn waarop je kan filosoferen met kinderen en jongeren. Er is immers niet één wijze van filosoferen. In de loop van de jaren zijn er uiteenlopende manieren ontstaan.

Filosoferen met kinderen veronderstelt dat denken en goed nadenken iets goeds is. Het gaat er vanuit dat rationeel, logisch en kritisch denken een meerwaarde heeft. Dat het individuen helpt om zichzelf en de werkelijkheid om hen heen te begrijpen. En dat samen beter nadenken óók onze samenleving als geheel helpt. Filosofische problemen zijn algemeen, fundamenteel, universeel. Alleen al het feit dat je je met zulke problemen kunt bezighouden, kan genoeg reden zijn om het te doen. Er zijn echter ook mensen die filosoferen met kinderen omdat ze iets willen bereiken op andere vlakken.

- Op **rationeel vlak**: zelfstandig, kritisch, logisch leren denken en relativeren.
- Op **emotioneel en sociaal vlak**: basisvaardigheden als luisteren en spreken verbeteren, leren communiceren, conflicten hanteren, andere ideeën en opvattingen respecteren, ontwikkelen van een onderzoekende houding.
- Op **persoonlijk vlak**: zelfvertrouwen en zelfinzicht vergroten, leren reflecteren en een standpunt innemen.

Kenmerkend voor alle verschillende manieren van filosofische gesprekken voeren is dat het denken geoefend wordt door een gesprekselement aan te brengen of weg te halen. Door te slijpen en te schuren. Uiteindelijk levert dat een schitterende diamant op. Maar die komt er niet vanzelf. Eerst is er weerstand. Het kost tijd om die te overwinnen en er is vakmanschap voor nodig. Filosoferen met kinderen is dus bij voorkeur iets dat je regelmatig en stap voor stap doet.

4.2 DE ROL VAN DE GESPREKSLEIDER

Goed filosoferen vraagt om een deskundige begeleiding. Een goede gespreksleider zorgt ervoor dat er voortgang zit in het gesprek. Dat deelnemers verder bouwen op elkaars gedachten. Dat het spannend blijft omdat tegengestelde ideeën op tafel komen te liggen of omdat deelnemers totaal onverwachte invalshoeken aanbrengen. Een belangrijke basishouding voor een goede begeleider is zelf nieuwsgierig zijn naar hoe je over iets kunt denken. Zelf ook willen (onder)zoeken en niet pretenderen de waarheid in pacht te hebben. Een goede gespreksleider laat zich niet verleiden om inhoudelijk mee te gaan doen, maar blijft in de rol van (proces)begeleider. Hij staat open voor elke bijdrage, maar blijft tegelijkertijd ook kritisch. Hij is betrokken en heeft tegelijkertijd enige distantie van het gesprek. Hij laat de kinderen het (denk)werk doen en stelt goede vragen.

De eerste en allerbelangrijkste voorwaarde voor een goed filosofisch gesprek is dat kinderen kunnen uitspreken en dat ze naar elkaar luisteren. En een tweede vuistregel is nooit denken in iemands anders plaats, hem of haar dat altijd en in alle omstandigheden zelf laten doen.

4.3 EIGEN MENING VERSUS STELLINGEN

Voor een echt filosofisch gesprek zijn vooral verschillende ideeën met bijbehorende argumenten heel interessant. Hoe groter de verschillen hoe beter. Als je een filosofisch gesprek wilt voeren, is

4 Weijers, E. (sd), Filosoferen met kinderen in perspectief gezien. In Klarus, R. & De Beer, F. *Waar, goed en schoon onderwijs* (p. 336)

denken dat we het met elkaar eens moeten zijn of hetzelfde moeten gaan denken een verkeerd idee. In dat geval is er immers niets te onderzoeken, zal er ook niets ontdekt worden. Tegelijk is het ook belangrijk voor een goed filosofisch gesprek om af te stappen van ieders grote gelijk. Als je toestaat dat elke deelnemer zich op elk moment van het gesprek kan beroepen op zijn eigen individuele en ultieme waarheid, kan er immers geen filosofisch onderzoek plaatsvinden en heeft het voeren van een filosofisch gesprek zelfs volstrekt geen zin. Want waarom zou je dat dan doen? Hooguit om te weten dat een ander een andere mening heeft. Maar als die meningen allemaal evenveel waard zijn – en daarmee in principe inwisselbaar – wat maakt verder denken dan nog uit?

Om die reden kan het interessant zijn om in filosofische gesprekken uitdrukkingen als ‘ik denk, ik voel, ik vind, ik geloof, ik ervaar, ik hoop’ te vermijden en alleen argumenten te geven. Laat elke inbreng beginnen met omdat en onderzoek vervolgens samen hoe goed dat argument is.

Is filosoferen met kinderen waardevol? Jazeker. Zeer waardevol zelfs. Op de eerste plaats omdat het kinderen helpt hun denken te ontwikkelen en te versterken. Daar hebben ze zelf profijt van. En wij allemaal óók. Op de tweede plaats zijn al de eerder genoemde bijeffecten van het filosoferen met kinderen ook best mooi.

Lang niet elk gesprek dat filosoferen met kinderen heet, is een filosofisch gesprek. Dat hoeft ook niet en kan zelfs niet. Met kinderen ergens naartoe werken kost tijd. Leren hoe je een filosofisch gesprek begeleidt, vraagt tijd en moeite.

5. Een Bord vol Kinderrechten in de praktijk

Een Bord vol Kinderrechten is terug te vinden op www.unicef.be/bordvolkinderrechten

5.1 WAT HEB JE NODIG OM MET HET PAKKET TE WERKEN IN DE KLAS?

Wil je met een Bord vol Kinderrechten aan de slag gaan in de klas dan is het noodzakelijk dat je beschikt over een pc of laptop, een vlotte internettoegang, een beamer en een toestel voor geluidsweggeve.

Voor bepaalde activiteiten is het interessant om ook een aantal tablets, smartphones of extra laptops en een wifi-netwerk ter beschikking te hebben om in groepjes te werken of in interactie te gaan met het centrale bord. In dat geval wordt dit steeds duidelijk aangegeven op de lesfiche. Waar mogelijk worden ook alternatieve leermiddelen aangegeven.

Een Bord vol Kinderrechten bestaat uit 3 delen:

1. Een interactieve leeromgeving met 36 kant-en-klare activiteiten over kinderrechten in 6 thema's

2. Een overzicht van alle activiteiten en een planningsinstrument

3. Een overzicht van alle gebruikte materialen

5.2 EEN INTERACTIEVE LEEROMGEVING IN 6 THEMA'S

In de interactieve leeromgeving worden **36 diverse activiteiten** aangeboden vanuit 6 verschillende thema's die naadloos aansluiten bij de eindtermen lager onderwijs.

Nederlands

Muzische vorming

Mens en maatschappij

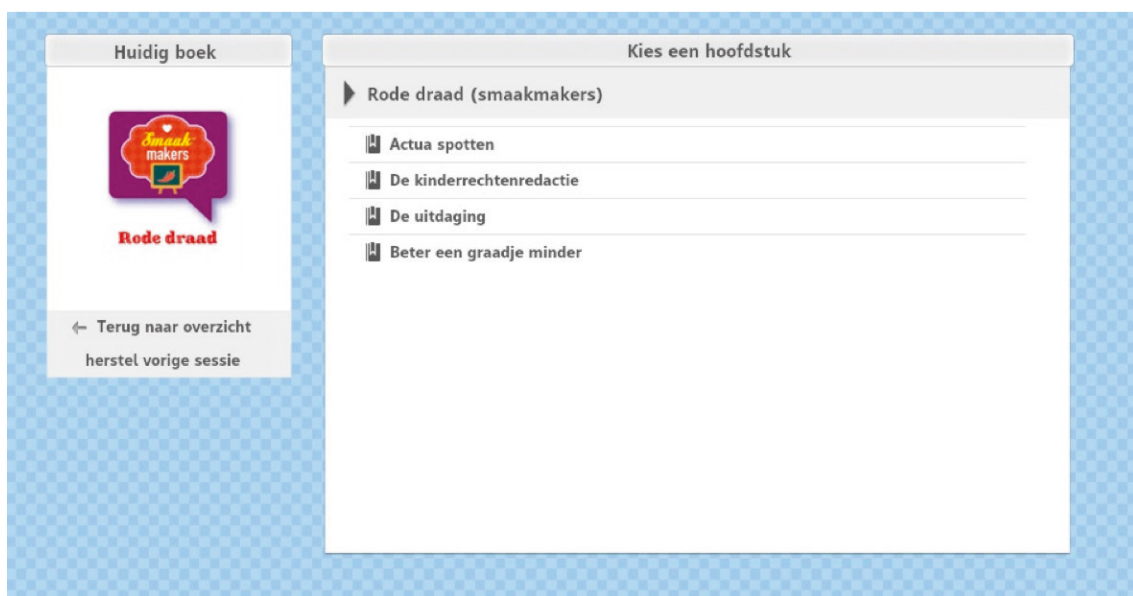
Interactieve media

Filosoferen

Rode draad

Elke activiteit in een Bord vol Kinderrechten bestaat uit een totaalpakket.

Op een visueel aantrekkelijke activiteitenposter vind je al het nodige materiaal om de activiteit voor te bereiden, uit te voeren in de klas en nadien te evalueren met de klas.

De activiteitenposter:

Materialen

Afbeeldingen- Kaartjes

Documenten- Werkbladen

Interactieve digitale oefeningen
(klassikaal: interactie tablets- bord)

Audio's

Digitale oefeningen
(klassikaal op bord)

Video's

URL's - Presentaties

Lesfiche per activiteit

Handleiding: overkoepelende richtlijnen voor het praktisch gebruik van de leeromgeving + achtergrondinformatie (terug te vinden bij elke activiteit)

Kinderrechten in de klas: een aantal overkoepelende principes rond kinderrechteneducatie (terug te vinden bij elke activiteit)

De lesfiche

Soorten materialen die voor deze activiteit aangeboden worden

Beter een graadje minder

Duur: Opstart 90'

Materiaal

Werkwijze

Doelen

Kinderen maken kennis met het probleem van de opwarming van de aarde
Kinderen gaan zelf op zoek naar mogelijke oplossingen voor de opwarming van de aarde
Kinderen maken een klimaatplan voor de school- voor de gemeente- voor hun gezin

Kinderrechten

Recht op een goed leven voor alle kinderen nu en in de toekomst

Kinderrechten-waarden

Respect voor elke mens, respect voor verschillen, verantwoordelijkheid nemen, iedereen is gelijkwaardig, solidariteit en verbondenheid

Kinderrechten-vaardigheden

Opkomen voor eigen mening, goed luisteren naar anderen, samen plannen, zich inleven in iemand anders, zelf problemen oplossen, een eigen standpunt innemen, het standpunt van iemand anders durven in te nemen, initiatief nemen, praten over gebeurtenissen, verantwoordelijkheid opnemen, om hulp vragen en hulp bieden, onderhandelen, evalueren, opkomen voor de rechten van anderen

Leermiddelen

Digitaal bord of computer met beamer
Internetconnectie

ICT-materialen : (optioneel)
Tablets/ ipads/ laptops

Werkwijzen en leermiddelen die aan bod komen in deze activiteit (overzicht op volgende bladzijde)

Materialen in bijlage

Beter een graadje minder Audio: Morgen is het te laat (Radio oorwoud)

Beter een graadje minder Partituur: Morgen is het te laat (optioneel)
Beter een graadje minder Liedjestekst
Beter een graadje minder Liedjestekst onvolledig
Beter Een Graadje Minder Klimaattop
Beter Een Graadje Minder Klimaatactieplan

Materialen die op de activiteitenposter aangeboden worden

Filmpje Geonauten Klimaatopwarming Guatemala
Filmpje Geonauten klimaatopwarming Bangladesh
Filmpje Ketnet klimaatopwarming

Vooraf

Druk de nodige documenten af:
Beter Een Graadje Minder Klimaattop
Beter Een Graadje Minder Klimaatactieplan
Beter een graadje minder Liedjestekst
Beter een graadje minder Liedjestekst onvolledig
Installeer de link naar de digitale oefeningen op de tablets (zie basismaterialen)

Nodige acties ter voorbereiding van de activiteit

Verloop

Stap 1: Inleiding

Laat de kinderen het lied 'Morgen is het te laat' van Radio Oorwoud horen.
Deel de onvolledige tekst van 'Morgen is het te laat' uit. Laat het lied opnieuw horen.
De kinderen vullende ontbrekende woorden in.
Overloop klassikaal welke woorden ontbreken in de tekst. Projecteer de volledige tekst op het bord.

Bespreek:

- Kennen jullie dit liedje?
- Waarover gaat het?
- Kennen jullie Radio Oorwoud?
- Kennen jullie WWF?

De verschillende fasen van de activiteit, met vermelding van materialen, werkwijzen en leermiddelen

Verken eventueel samen met de kinderen de website van Radio Oorwoud.
Je vindt er een heleboel leuke ideeën en leuke liedjes.

Stap 2: Klimaatopwarming in de praktijk

Leg uit dat klimaatopwarming over de hele wereld voelbaar is.
Toon de kinderen de filmpjes Geonauten Klimaatopwarming Guatemala en Geonauten klimaatopwarming Bangladesh

Verloop vervolg

Dit actieplan wordt gedurende een bepaalde periode regelmatig opgevolgd, geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

Indien de kinderen het leuk vinden, kan je werken met een puntensysteem. De hele klas kan mee sparen om te komen tot een vooropgesteld aantal punten.
Voorbeeld: Iedereen die met de fiets naar school komt, krijgt een aantal punten (met bonuspunten in geval van regen en/ of sneeuw!).

Stap 5: Ken je rechten

Bespreek aan de hand van de digitale oefening: Kinderrechten kiezen, welke kinder- rechten er nog te verbinden zijn aan de klimaatopwarming

Indien je dieper wil ingaan op de betekenis van de verschillende rechten kan dat aan de hand van de digitale oefening: Een rechtje meer of minder

Indien je de kinderen per twee wil laten oefenen kan je hen enkele digitale oefeningen laten maken op de tablet/ ipad/ laptop:

Digitale oefening: Ken je rechten: drag and drop

Digitale oefening: Kinderrechten in de diepte

Eindtermen

Mens en maatschappij:

Mens: 1.1, 1.3, 1.6, 1.7

Maatschappij: 2.4, 2.13

Tijd: 3.3

Ruimte: 4.17

Milieu: 1.24, 1.26

Sociale Vaardigheden

Domein relatiewijzen: 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.9

Domein gespreksconventies: 2

Domein samenwerking: 3

Werkwijzen en leermiddelen:

Individueel

Spel

Per twee

Quiz

Groepwerk

Tablets

Klassikaal

5.3 OVERZICHT ACTIVITEITEN: 'OP HET MENU'

'Op het menu' biedt een totaaloverzicht van alle activiteiten per thema. Een handig instrument om participatief aan de slag te gaan met de klas en samen met de kinderen te bepalen welke activiteiten op het programma gezet worden. Bekijk samen met de kinderen het overzicht, bespreek de inhoud van de activiteiten en beslis samen welke activiteiten jullie willen doen met de klas. Zet deze in jullie eigen planning. Druk het resultaat af en hang ze op in de klas. Telkens een activiteit beëindigd is, kan er met de hele klas geëvalueerd worden.

Werk je liever volledig digitaal, dan kan je een digitale schermafdruck van de planning bewaren en telkens er een activiteit beëindigd is met de hele klas bespreken hoe de activiteit verlopen is.

5.4 TOTAALOVERZICHT MATERIALEN: 'BASISINGREDIËNTEN'

Alle materialen die op de activiteitenposters van een Bord vol Kinderrechten worden aangeboden zijn per categorie terug te vinden bij 'Basingrediënten'

Kinderrechtentekeningen
Afbeeldingen- Kaartjes

Audio's

Video's

Interactieve digitale oefeningen

Documenten

Digitale oefeningen

Lesfiches van alle activiteiten

5.5 AAN DE SLAG MET DE (INTERACTIEVE) DIGITALE OEFENINGEN

Een Bord vol Kinderrechten bevat twee categorieën digitale oefeningen: de **Digitale oefeningen** en de **Interactieve digitale oefeningen**.

De **Digitale oefeningen** zijn divers van opzet en zijn over het algemeen afgestemd op klassikaal gebruik. Om die reden krijg je bij het oplossen van de oefeningen meestal slechts 1 kans en wordt in geval van een foutief antwoord meteen de juiste oplossing gegeven. De bedoeling is hier veelal om de resultaten klassikaal te bespreken.

De Waterquiz en de Gezondheidsquiz zijn interactieve quizen om met de hele klas te spelen.

De QR-oefeningen: de rebus en de sleepoefening, maken deel uit van de activiteit QR-mysterie en kunnen door de leerlingen individueel opgelost worden.

De kinderrechtenmemory kan perfect individueel (op een tablet) gespeeld worden.

OPGELET: Om de digitale oefeningen op een tablet of smartphone te kunnen spelen is het nodig de applicatie 'Articulate Mobile Player' op het toestel te downloaden (gratis via Apple Store of Play Store).

De **Interactieve digitale oefeningen** in het pakket hebben als doel de participatie van de kinderen in het leerproces te verhogen en zorgen voor directe interactie tussen tablets en het centrale bord. Opgelet: om van deze toepassing gebruik te kunnen maken in de klas heb je naast de basismaterialen (computer/ laptop en beamer of digitaal bord en internetconnectie) ook extra tablets/ laptops/ ipads nodig én een degelijke wifi-verbinding.

Voor een vlot verloop kan je best op voorhand de URL naar de interactieve oefeningen <http://vm01.unicef.be/> installeren op de tablets en/of laptops waarmee de kinderen in de klas gaan werken.

Vanuit een activiteitenposter kan je als leerkracht via het icoon rechtstreeks doorlinken naar het overzicht van de Interactieve digitale oefeningen. Klik daar op de gewenste oefening.

Je kan ook vanuit het startscherm 'Bord vol Kinderrechten' naar 'Basingrediënten' gaan en daar doorklikken op 'Interactieve digitale oefeningen'.

Interactieve digitale oefening

Stap 1: Ga naar startscherm

Stap 2: Klik op 'Basingrediënten'

Stap 3: Klik op 'Interactieve digitale oefeningen'

Stap 4: Klik op de oefening die je nodig hebt

Cultionary	Teken- en raad- oefening
Nergens beter dan thuis?	Teken je eigen gezin
Op je gezondheid	Woordwolk: Gezondheid
Wild van water	Woordwolk: Water
Ik ga op reis	Woordwolk: Kenmerken nationaliteiten
Haastige Hans en grappige Griet	Teken je eigen identiteitsbloem

Stap 5: Klik op registreer

Stap 6: Vul het registratieformulier in en klik op 'Leraar'

Registreer

Stap 7: Vul de login in met je emailadres en je paswoord

Log in:

Stap 8: Klik op 'Start les' bij de activiteit die je wil openen

Een bord vol kinderrechten

Naam	Code	
Cultionary	88943660	Start Les
Nergens beter dan thuis	974fa70f	Start Les
Wild van water	34fa83dc	Start Les
Ik ga op reis	b54ba831	Start Les

Stap 9: De 1ste vraag van de activiteit wordt nu op je scherm getoond. Bespreek klassikaal wat de bedoeling van de oefening is.

Aantal vragen : 1

Aantal antwoorden: 0

LesCode: 974fa70f

lescode voor leerlingen

Vraagnummer: 1

Teken je eigen familie: aantal mannen, vrouwen, jongens, meisjes, honden, katten, ...

Verwijder afbeeldingen manueel

Stap 10: Kinderen openen de link naar de Interactieve digitale oefeningen op hun apparaat: <http://vm01.unicef.be/>

Stap 11: Kinderen klikken op 'Leerling' op hun scherm

Stap 12: Kinderen vullen hun naam en de lescode in

Log in:

Kayla V.

88943660

Log in

Opgelet: bij sommige activiteiten moeten de kinderen hun naam invullen, bij andere hun groepsnaam en bij nog andere, bv. 'Nergens beter dan thuis' is het belangrijk dat zij een alias invullen, een niet herkenbare naam.

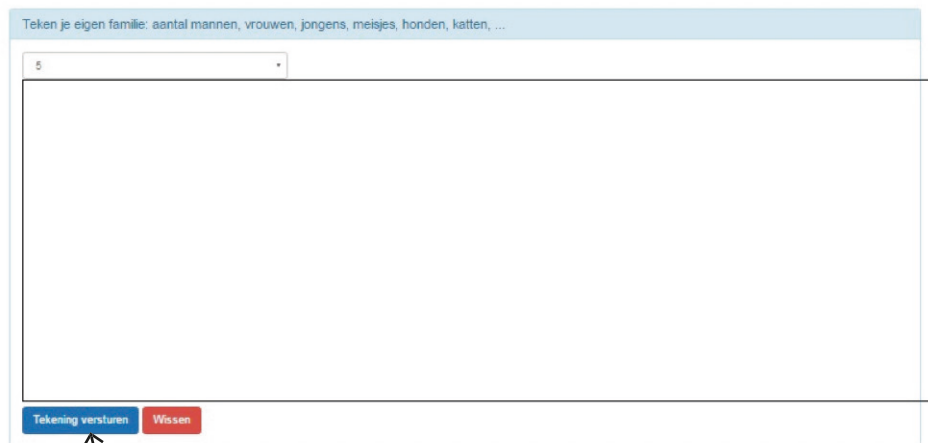
Stap 13: Bij de kinderen verschijnt een wachtscherm

Stap 14: Klik op 'Maak vraag beschikbaar' op jouw scherm

Stap 15: Kinderen beantwoorden de vraag op hun scherm

Stap 16: Op jouw teken drukken de kinderen op 'Tekening/ Antwoord versturen'

Stap 17: Klik op 'Toon antwoorden'

Stap 18: De antwoorden/ tekeningen verschijnen nu op jouw scherm.

Stap 19: Als je het verschijnen van nieuwe antwoorden wil uitstellen, klik je op 'Pauzeren'.

Stap 20: Klik opnieuw op 'Toon antwoorden' om de volgende antwoorden te tonen.

Stap 21: Klik op 'Stop les' 'om de les te beëindigen en de antwoorden te verwijderen

VERLOOP CULTIONARY:

Bij het eerste deel van de oefening loggen enkel de tekenaars in met de naam 'Tekenaars'
Na stap 18 ga je zo verder:

Cult Stap 19: Klik op 'Maak vraag onbeschikbaar'
Klik op 'Volgende'
Vraag 2 van Cultionary verschijnt op jouw scherm

Aantal vragen : 2
Aantal antwoorden : 0

Vorige Volgende Maak vraag beschikbaar Maak vraag onbeschikbaar Toon antwoorden Pauzeren Stop les

LesCode: 88943660
Vraagnummer: 2

Wie of wat zie je op de tekening?

Antwoord

Cult Stap 20: De andere kinderen openen <http://vm01.Unicef.be>
en loggen in met een groepsnaam

Cult Stap 21: Klik in jouw scherm op 'Maak vraag beschikbaar'
De kinderen krijgen volgend scherm te zien

Wie of wat zie je op de tekening?

Verzenden

Cult Stap 22: De kinderen geven hun antwoorden in.
Op jouw teken klikken ze op 'Verzenden'
Om de antwoorden zichtbaar te maken klik je in jouw
scherm op 'Toon antwoorden'.
De antwoorden verschijnen op jouw scherm

Aantal vragen : 2
Aantal antwoorden : 5

Vorige Volgende Maak vraag beschikbaar Maak vraag onbeschikbaar Toon antwoorden

LesCode: 88943660
Vraagnummer: 2

Wie of wat zie je op de tekening?

Antwoord

groep 1: een Mexicaan

groep 2: de zon

groep 3: een banjo

groep 4: Mexico

groep 5: een poncho

Cult Stap 23: Klik op 'Pauzeren' indien nodig

Aantal vragen : 2
Aantal antwoorden: 0

Vorige Volgende Maak vraag beschikbaar Maak vraag onbeschikbaar Toon antwoorden **Pauzeren** Stop les

LesCode: 88943660
Vraagnummer: 2

Wie of wat zie je op de tekening?

Antwoord

**Cult Stap 24: Als het juiste antwoord nog niet gegeven is, kan je de groepen nog een kans geven.
Klik op 'Maak vraag onbeschikbaar'
Toon de tekeningen opnieuw door 'Vorige' te klikken**

Aantal vragen : 2
Aantal antwoorden: 0

Vorige Volgende Maak vraag beschikbaar Maak vraag onbeschikbaar Toon antwoorden **Pauzeren** Stop les

LesCode: 88943660
Vraagnummer: 2

Wie of wat zie je op de tekening?

Antwoord

**Cult Stap 25: Klik op 'Volgende'
Klik op 'Maak vraag beschikbaar'
Kinderen geven antwoorden in en drukken op 'Verzenden'
Klik op 'Toon antwoorden' om de nieuwe antwoorden te tonen**

Je kan zelf beslissen hoeveel kansen de groepen krijgen.

Cult Stap 26: Verwijder afbeelding manueel om opnieuw te beginnen

Aantal vragen : 2
Aantal antwoorden: 0

Vorige Volgende Maak vraag beschikbaar Maak vraag onbeschikbaar Toon antwoorden Pauzeren Stop les

LesCode: 88943660
Vraagnummer: 1

Teken wat er op het opdrachtenkaartje staat.

Verwijder afbeeldingen manueel

Deze toepassing gebruiken voor een andere opdracht?

Je kan een eigen opdracht uitwerken en daarbij gebruik maken van deze toepassing. Je kan kiezen uit een tekenopdracht, een woordwolk, een open vraag of een meerkeuze-vraag.

Maak zelf een opdracht en leg ze uit of projecteer ze op jouw scherm.

Ga naar de blanco-oefening die je nodig hebt en projecteer deze eveneens op je scherm.

Vrijheid, blijheid?	d79680b9	Start Les
Een eigen plekje	4b3a5b15	Start Les
Rechtenridders	fc07274c	Start Les
Blanco tekenvraag	5747b877	Start Les
Blanco meerkeuze-vraag	59dbe869	Start Les
Blanco Woordwolk	db2e0bf1	Start Les
Blanco open vraag	55b4b505	Start Les

De kinderen gaan naar <http://vm01unicef.be> en voeren de opdracht uit die je apart projecteert of uitlegt.

In geval van problemen kan je een mail sturen naar avankelecom@unicef.be.

KINDERRECHTEN